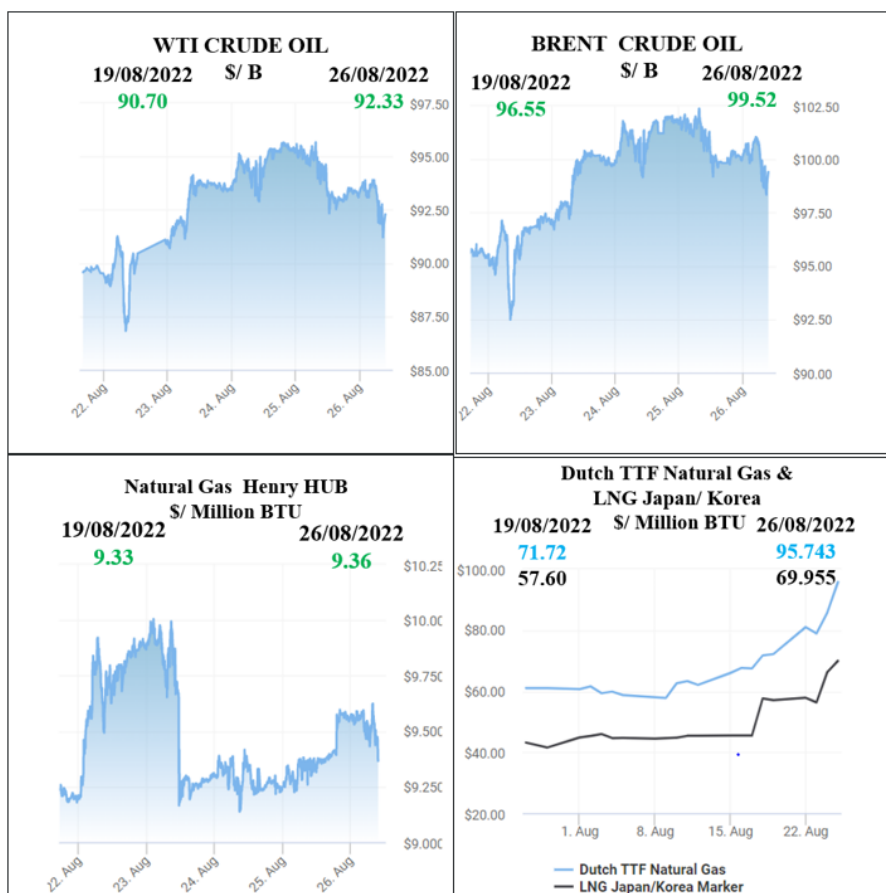

پایش بازار

قیمت حامل‌های انرژی در ۷ روز اخیر عمدتاً با ثبات و یا افزایش همراه بوده است. قیمت هر بشکه نفت برنت دریای شمال در روز جمعه ۴ شهریور، با ۹۲ سنت معادل ۰.۹۳ درصد افزایش به ۱۰۰ دلار و ۲۶ سنت رسید. نفت وست تگزاس اینترمدیت آمریکا هم با ۰.۹۷ درصد افزایش ۹۳ دلار و ۴۲ سنت معامله شد. مهمترین تحولات این هفته را باید به تداوم اثرات گزارش منفی پیرامون رشد اقتصادی چین، افزایش قدرت دلار در برابر سایر ارزها، جلسه سیاست پولی فدرال رزرو آمریکا و تاکید بر لزوم اتخاذ سیاست افزایش نرخ بهره، کاهش ذخایر استراتژیک نفت آمریکا، قطع صادرات چند روزه گاز روسیه به اروپا و در راس همه آنها فضای مثبت پیرامون حصول توافق ایران و کشورهای درگیر در مذاکرات وین نسبت داد.

علی‌رغم عدم اطمینان نسبت به سرعت افزایش نرخ بهره در آمریکا جهت مهار تورم، نگرانی در مورد کاهش تقاضا در این هفته کمتر شده، قیمت هر دوی این شاخص‌های نفتی را ۳ درصد طی هفته گذشته بالا برده است. تحلیلگران عقیده دارند با توجه به افزایش سطح ترافیک در منطقه آسیا پاسفیک، اروپا و آمریکای شمالی که رشد قابل توجهی را در هفته منتهی به ۲۴ اوت داشته، نشانه‌هایی از افزایش تقاضا دیده می‌شود که جلوی سقوط قیمت نفت را می‌گیرد. بازار نفت با سیگنالی که عربستان سعودی بابت کاهش تولید از سوی

اوپک پلاس داد، شوک تازه‌ای را تجربه کرد. سخنگوی شرکت «اس کی اینویشن» به بلومبرگ گفت: این اقدام به روند افزایش قیمت‌های نفت شتاب بخشیده و همزمان با بحران کمبود انرژی در اروپا، ابهامات بیشتری را با نزدیک شدن به فصل زمستان که تقاضا برای گرمایش افزایش پیدا می‌کند ایجاد خواهد کرد. عبدالعزیز بن سلمان، وزیر انرژی عربستان سعودی که نماینده بزرگ‌ترین تولیدکننده اوپک است، در پی کاهش قیمت نفت در ماه اوت برای سومین ماه متوالی احتمال کاهش تولید اوپک پلاس را مطرح کرد. در این میان اوپک آماده کاهش تولید برای جبران افزایش احتمالی تولید نفت ایران است. در این بین، به دلیل آسیب دیدگی خط لوله‌ای که نفت قزاقستان را از طریق روسیه و بندر نوروسیسک در دریای سیاه به بازار منتقل می‌کند، اروپا با اختلالات جدیدی در تامین انرژی روبرو شد و به نگرانی‌ها نسبت به افت عرضه نفت و گاز روسیه اضافه کرد.

تفسیر هفته

۱. مهمترین موضوع مورد بررسی رسانه‌های جهان در روزهای اخیر مساله پرونده هسته‌ای ایران و مذاکرات توافق برجام است. موضوعی که با توجه به اهمیت ابعاد گسترده آن حتی بالاتر از تحولات جنگ در خاک اوکراین دنبال شده، بخصوص که تبعات جنگ روسیه-اوکراین و در راس آنها مساله کمبود انرژی در اروپا بیش از پیش طرفهای غربی را برای رسیدن به توافق ترغیب کرده است. در اهمیت توافق برجام و جایگاه ایران در نقطه ثقل این مذاکرات همین بس که این مذاکرات کشورهای درگیر در تحولات امروز جهانی با منافع متعارض را گرد هم آورده است. فرانسه، انگلیس، آلمان و ایالات متحده بعنوان بلوک غرب از یکسو و چین و روسیه بعنوان بلوک شرق از سوی دیگر در مسائل متعدد از جمله اوکراین و تحولات تایوان در تقابل بوده اما ایران بخوبی نشان داده از ظرفیت بالایی برای اجماع این کشورها و توافق حول یک مساله برخوردارست. در این میان و قبل از بیان آخرین تحولات مذاکرات وین باید به یک پرسش پاسخ داده شود. طبعا موضوع کمبود انرژی نیروی محرکه اصلی برای حصول توافق برجام است و این بمعنای انتفاع کشورهای غربی و بخصوص اتحادیه اروپا از منابع نفت و گاز ایران خواهد بود. در این میان اما از دید استراتژیک حصول یک توافق باید دربرگیرنده منافع تمامی ذینفعان درگیر در مذاکرات باشد. در ظاهر با به سرانجام رسیدن مذاکرات وین، طبعا اهرم فشار روسیه علیه غرب یعنی تحریم صادرات نفت و گاز بخصوص در فصل سرد سال دیگر عمل نخواهد کرد. بنابراین بنظر می‌رسد حصول توافق به ضرر روسیه بوده اما مسکو همواره و حداقل در ظاهر از رسیدن به توافق حمایت کرده است که از جمله می‌توان به اظهارنظر لاوروف، وزیر امور خارجه روسیه در خصوص تایید متن پیشنهادی ایران و حمایت روسیه از آن در هفته اخیر اشاره کرد.

تحلیل پایگاه خبری پولیتیکو به این مساله پاسخ داده و حصول توافق در مذاکرات وین را همسو با سیاست‌های کرملین دانسته معتقد است روسیه به ایران به عنوان درب پشتی تحریمها برای فروش نفت نگاه می‌کند. توافق برجام به پوتین اجازه می‌دهد تا یک برنامه زمان‌بندی شده برای انتقال نفت به بازارهای جهانی داشته باشد. به تحلیل دیپلماتها، روسیه قصد دارد از ایران به عنوان دریچه‌ای برای دور زدن تحریمهای بین‌المللی بر سر اوکراین استفاده کند. مسکو در دو ماه اخیر تیم‌هایی از مقامات تجاری و مالی و همچنین مدیران گازپروم و سایر شرکت‌ها را به تهران اعزام کرده است تا زمینه برای همکاری نزدیک‌تر بین دو کشور فراهم شود. در هفته‌های اخیر هم ایران دو هیئت رسمی با محوریت انرژی و مالی به مسکو اعزام کرده است. بنابراین چنانچه کشورهای درگیر در مذاکرات را به چهار دسته تقسیم‌بندی کنیم، توافق برجام منجر به انتفاع همه آنها از جنبه‌های زیر خواهد بود:

۱. کشورهای اروپایی: تامین منابع انرژی در فصل سرد سال بخصوص در صورت تصویب تحریمهای جدید روسیه علیه ناحیه یورو

۲. ایالات متحده: بعنوان یک تولید کننده و مصرف‌کننده بزرگ انرژی که در یکسال اخیر بیش از ۱۵۰ میلیون بشکه نفت صادر کرده، عدم توان حمایت از متحدان غربی خود برای تامین انرژی و ثبات در بازار جهانی با عرضه کافی

۳. روسیه: ایجاد یک مسیر پشتیبان برای فروش نفت خام تحریم شده توسط ایران

۴. چین: تامین سهل‌الوصول منابع انرژی از یک مبدا جدید همچون ایران

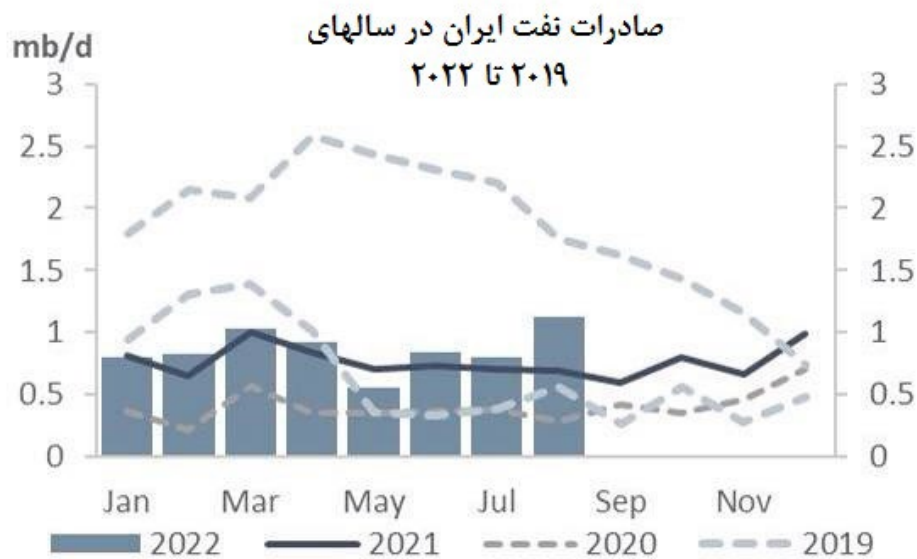
بجز برخی از رسانه‌های عبری-عربی که خواهان به نتیجه نرسیدن مذاکرات هستند، تقریباً تمامی رسانه‌ها در هفته اخیر سیگنالهای مثبتی را در این خصوص ارسال کرده‌اند. برای نمونه پس از ارسال پاسخ آمریکا در روز چهارشنبه ۲ شهریور، نفت برنت با افتی دو درصدی روبه‌رو شد اما پس از اینکه العربیه اعلام کرد پاسخ آمریکا به پیشنهادات ایران منفی بوده است، مجدداً نفت صعودی شد (نمودار ۱) در حالیکه محمد مرندي، مشاور تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای ایران در یادداشتی اعلام کرد ادعای العربیه کاملاً نادرست بوده و ایران به تازگی بررسی پاسخ را آغاز کرده و پس از آن به هماهنگ‌کننده توافق اطلاع خواهد داد.

واکنش قیمت نفت برنت به دو خبر در روز چهارشنبه

نمودار ۱. قیمت نفت برنت همزمان با اعلام دو خبر

در این میان اکثر رسانه‌ها متفق‌القول بر فروش ۵۰ میلیون بشکه نفت ایران در ۱۲۰ روز ابتدایی پس از حصول توافق بعنوان یکی از بندهای توافق جدید تاکید کرده‌اند. همچنین پایگاه خبری بلومبرگ در گزارشی نوشت، احیای توافق هسته‌ای می‌تواند منجر به افزایش صادرات نفتی ایران و جبران کمبودها در بازار جهانی شود. بر اساس این گزارش، ۹۶ میلیون بشکه نفت ذخیره شده ایران، در صورت لغو تحریم‌ها می‌تواند با سرعت زیادی وارد بازار شود. همزمان مدیر نظارت بر تولید نفت و گاز شرکت ملی نفت ایران، از ظرفیت‌سازی برای دستیابی به توان تولید نفت خام به میزان ۴ میلیون و ۳۸ هزار بشکه در روز تا ماه مارس سال ۲۰۲۳ و افزایش توان صادراتی ایران در صورت لغو تحریم‌ها خبر داد. براساس گزارش پایگاه خبری پترولجستیک صادرات نفت خام ایران در یک ماه اخیر افزایش یافته و این خود بنوعی نشانگر تسهیل در فرایند صادرات ایران همزمان با نزدیک شدن به حصول توافق است. در این گزارش آمده است صادرات نفت خام ایران در ۲۱ روز نخست ماه اوت به طور متوسط ۱ میلیون و ۱۳۱ هزار بشکه در روز بوده که در مقایسه با ماه ژوئیه ۳۳۳ هزار بشکه در روز افزایش داشته است (نمودار ۲).

نمودار ۲. میزان صادرات نفت خام ایران در بازه ۲۰۱۹-۲۰۲۲ (پترولجستیک)

فارغ از تمامی اظهارنظرهای مثبتی که در مورد حصول توافق در هفته اخیر صورت گرفت بنظر می‌رسد تایید روند روبه‌رشد و احتمال توافق نهایی در روزهای آتی از جانب جوزپ بورل بعنوان هماهنگ‌کننده مذاکرات، گمانه‌زنیها را برای به سرانجام رسیدن توافق افزایش داده است. بطور خلاصه می‌توان ۳ موضوع را بعنوان نشانه‌ها یا عوامل جدی در خصوص نزدیک شدن به حصول توافق برشمرد:

الف: ارسال پاسخ اولیه ایران به متن پیشنهادی کشورهای اروپایی در زمان مقرر و پاسخ آمریکا در کمتر از ۱۰ روز

ب: فضای مثبت رسانه‌ای پیرامون حصول توافق در فضای داخلی و خارجی

ج: افزایش گمانه‌زنیها پیرامون کاهش تولید نفت توسط اوپک پلاس بدلیل بازگشت احتمالی ایران به بازار نفت پس از توافق (به گزارش رویترز، کاهش تولید اوپک پلاس که این هفته توسط عربستان سعودی مطرح شده، ممکن است قریب الوقوع نباشد اما احتمالاً همزمان با بازگشت ایران به بازارهای نفت در صورت دستیابی به توافق هسته‌ای با غرب تصویب خواهد شد).

۲. با گذشت بیش از ۶ ماه از آغاز جنگ در خاک اوکراین بنظر می‌رسد جامعه جهانی خود را برای بلندمدت شدن این تنش آماده کرده و در حال تغییر ساختار برای رویارویی با پیامدهای این جنگ و بخصوص در حوزه انرژی است. از جمله این تغییرات باید به سیاستهای اتحادیه اروپا در کاهش ۱۵ درصدی مصرف گاز بخصوص با نزدیک شدن به فصل سرد سال همزمان با تحریمهای احتمالی روسیه در ماههای آتی اشاره کرد.

اشپیگل روز پنجشنبه به نقل از کلاوس مولر، رئیس شبکه فدرال انرژی آلمان گزارش داد که مصرف گاز بخش تجاری در آلمان نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۱.۳ درصد کاهش یافته است. مولر خاطرنشان کرد افزایش قیمت‌ها و افزایش هزینه‌های تولید و همچنین فشار وارد شده از سوی نخبگان سیاسی کشور برای کاهش مصرف گاز، به کاهش آن کمک کرده است. اختلال چندین باره در روند صادرات گازپروم به اروپا در دو ماه اخیر شکل جدی‌تری بخود پیدا کرده است. در همین راستا شرکت گازپروم در هفته اخیر اعلام کرد که ترانزیت گاز طبیعی از طریق خط لوله نورد استریم از ۳۱ اوت تا ۲ سپتامبر به دلیل کارهای تعمیر و نگهداری برنامه‌ریزی شده مجدداً متوقف می‌شود. خبری که منجر به افزایش قیمت گاز طبیعی در اروپا شده برای مثال در انگلیس قیمت گاز طبیعی بیش از ۲۰ درصد افزایش یافت. همچنین سازمان نظارت بر مصرف انرژی بریتانیا گزارش داد که قیمت حامل‌های انرژی در انگلستان از ماه اکتبر هشتاد درصد افزایش خواهد یافت. امانوئل ماکرون از موافقت الجزایر برای صادرات بیشتر گاز به اروپا از طریق دو خط لوله قدردانی کرد. موسسه رتبه‌بندی فیچ در گزارشی اعلام کرد افت شدید جریان گاز نشان می‌دهد که روسیه مایل است از صادرات گاز به عنوان یک ابزار سیاسی استفاده کند. در این میان کماکان طرح ایجاد کارت‌ل نفت و گاز برای ایجاد سقف قیمتی بدون سروصدا و از سوی کشورهای غربی در حال پیگیری است. در مقابل تصور می‌شود که روسیه در پاسخ به افزایش سقف قیمت، تخفیف‌های بلندمدت نفت را در نظر گرفته و درباره تخفیف‌های نفتی با کشورهای آسیایی گفتگو کرده است.

۳. چهار عامل دیگر را بعنوان عوامل اثرگذار بر روند قیمت‌ها در بازار انرژی می‌دانیم:

الف: برگزاری جلسه سیاست پولی فدرال رزرو آمریکا و تاکید بر رسیدن به نرخ تورم ۲ درصدی با اتخاذ سیاست افزایش نرخ بهره در صورت لزوم

ب: تداوم بازتاب گزارش رشد اقتصادی چین که پایین‌تر از میزان پیش‌بینی شده توسط کارشناسان بوده است

ج: گزارش اداره اطلاعات انرژی آمریکا پیرامون کاهش ۳.۳ میلیون بشکه‌ای ذخایر استراتژیک نفت خام

د: افزایش قدرت دلار در برابر سایر ارزهای جهانی (نمودار ۳)

نمودار ۳. ارزش دلار در برابر سایر ارزها در یکسال اخیر (Statista)

همکاران این گزارش: علیرضا اسقانیان، تبسم میرشکارزاده، و عباس ملکی